

Demokratiaohjelman valmistelu- ja koordinoituyöryhmä 30.11.2021

Demokratia ja osallisuus

Vahvistamme demokratiaa ja vaikutamme innostavan tulevaisuuden rakentamiseen. Uudistamme ja kehitämme esimerkiksi demokratian rakenteita, toimintatapoja ja osallistumisen ja vuorovaikutuksen keinoja. Keskitymme erityisesti siihen, miten verkostomaiset toimintatavat ja algoritmi- ja datapohjaisen toiminnan ja vaikuttamisen keinot voidaan valjastaa demokratian, osallisuuden ja yhteistoiminnan tueksi.

Uudet vaikuttamisen tavat - kuvaus

OSALLISTUMISEN PARADOKSI

Kansainvälisten vertailututkimusten mukaan kansalaisten usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin on Suomessa heikko, mikä on harvinaista korkean luottamuksen maissa. Suomalaiset myös jakautuvat yhä selvemmin yhtäältä aktiivisiin ja osallistuviin sekä toisaalta poliitikasta ja puolueista vieraantuneisiin ja syrjäytyviin. Kansalaisten poliittista vieraantumista tulee ehkäistä kehittämällä uusia vaikuttamisen tapoja edustuksellista järjestelmää tukemaan.

MIKSI SITRAA TARVITAAN?

Toisin kuin monessa muussa maassa Suomessa ei ole vahvaa demokratian kehittäjätahoa. Kehittämistoiminta Suomessa on ollut tutkijavetoista ja pistemäistä. Parhaat opit eivät ole levinneet laajempaan käyttöön ja kytkentä päätöksentekoon on jäänyt heikoksi. Sitraa tarvitaan vauhdittamaan suomalaista demokratian tuotekehitystä, kokeilukulttuuria ja uudistamaan rakenteita.

MISTÄ PROJEKTISSA ON KYSE?

Vahvistamme osallistuvaa demokratiaa selvityksillä, kokeiluilla ja tukemalla uusien vaikuttamistapojen käyttöönottoa. Pyrimme levittämään uusia vaikuttamisen tapoja entistä laajempaan käyttöön Suomessa ja vahvistamaan niiden kytkentää päätöksentekoon.

Miksi tarvitaan

- Ihmiset luottavat instituutioihin mutta eivät koe pystyvänsä vaikuttamaan niiden kautta päätöksentekoon (OECD 2021)
- Yhä suurempi osuus ihmisistä ei koe parlamentaarisen puoluejärjestelmän kautta vaikuttamista omakseen
- Asukkaiden äänen välittäminen päätöksentekoon edellyttää osallistumistapojen moninaisuutta
  - ➔ Kaikille pitäisi löytyä itselle sopiva tapa osallistua päätöksentekoon
- Pitkäjänteinen päätöksenteko parantuu eri mielipiteitä törmäyttämällä ja varmistamalla ylisukupolvinen päätöksenteko
- Uusia osallistumismuotoja tarvitaan katkaisemaan osallistumisen eriytymiskierre

uudenlaista demokratiaa ja osallisuutta?

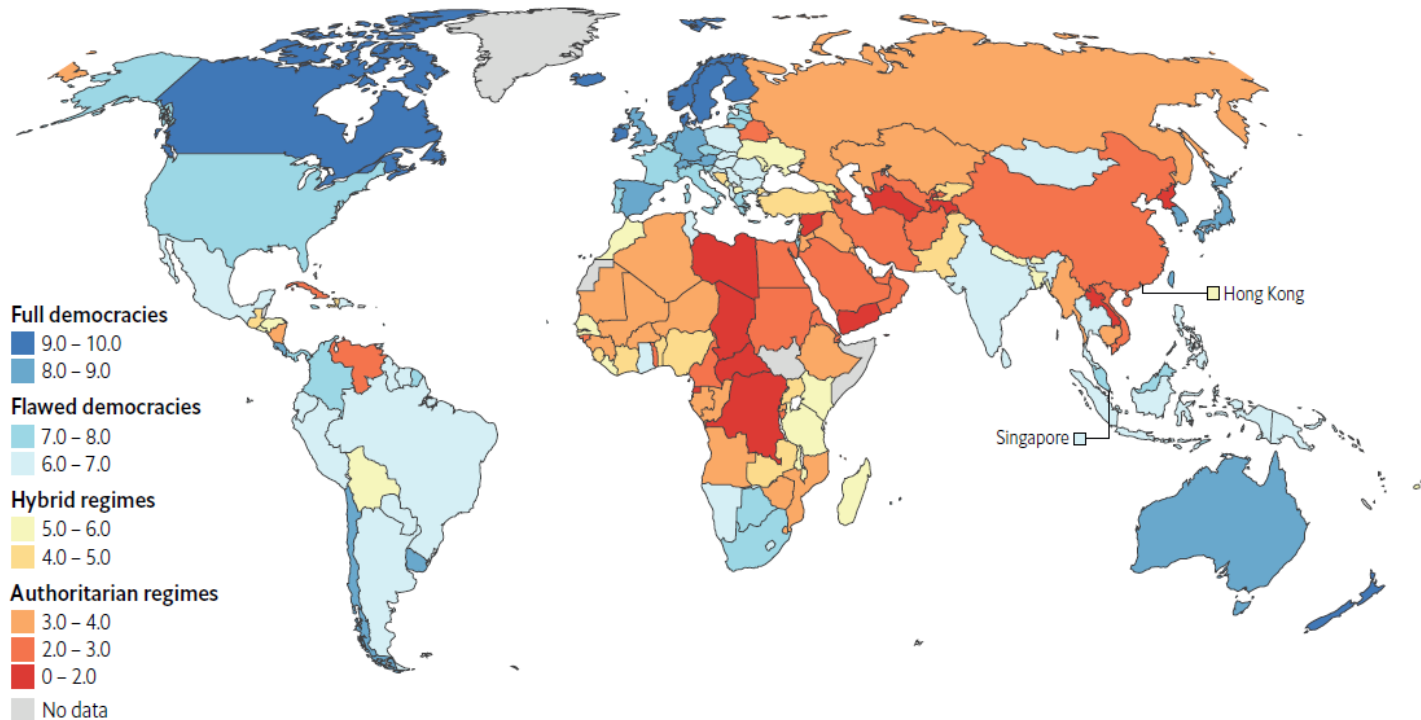
- Sitran tutkimuksen mukaan ihmiset haluavat kuulla ja keskustella päättäjien kanssa eniten sosiaali- ja terveystalouksista (58%) ja turvallisuudesta (41%)
- Äänivallan keskittyminen kasvukeskuksiin vaatii vastapainoksi uusia osallistumisen muotoja, jotta voidaan taata kaikkien alueen asukkaiden mahdollisuus vaikuttaa myös vaalien välillä
- Aluevaalien mahdollinen alhaisen äänestysaktiivisuuden aiheuttama demokratiavaje korjataan varmistamalla osallistumistapojen moninaisuus

**“DEMOKRATIA ON MAAILMANLAAJUISESTI
HEIKENTYNYT YHTÄJAKSOISESTI 15 VUODEN
AJAN VUODESTA 2006 ALKAEN”**

Freedom House (2021)

Democracy index 2020 – in sickness and in health - *The economist intelligence unit 2020*

Chart 1. Democracy Index 2020, global map by regime type

Source: The Economist Intelligence Unit.

**ITSENÄISYYDEN HISTORIAN SUURIN
HALLINNON REFORMI MAHDOLLISTAA
ENNENÄKEMÄTTÖMÄLLÄ TAVALLA UUSIEN
OSALLISTUMISTAPOJEN LUOMISTA JA
KYTKEMISTÄ PÄÄTÖKSENTEKOON.**

Osallistumisen arkkitehtuuri

Luonnos

Päätösvalta

Vaalit

Aluevaltuusto

Tarkastus-
lautakunta

Aluehallitus

Asukas

Vaikutusvalta/osallistuminen

Vaikuttajafoorumit

Vanhus

Nuoriso

Hyte

Asukas

Asiakas

Vammais

Järjestö

Kunta

Alue

x

- Koostuu luottamushenkilöistä, sidosryhmien ja alueiden edustajista
- Osa osallistujista satunnaisotannalla
- Digitaaliset vaikuttamisen menetelmät
- Asukasraadit- ja paneelit
- Ajantasainen tieto asukkaiden tahdosta
- Aloiteoikeus
- Kansanäänestys ja neuvoa-antava äänestys

Valmistelu

Viranhaltijat

Toimeenpano

Hyvinvointialueen oma
palvelutuotanto

In

In-House

Oy

Liikelaitos

Muut palvelu-
tuottajat

Demokratia-teemaryhmän tavoitteet ja tehtävät

- Luodaan yhdessä hyvinvointialueiden osallistumisen rakenteiden pohja, joka mahdollistaa uusien vaikuttamisen tapojen käyttöönoton ja kytkemisen päätöksentekoon
- Valmistellaan yhdessä osallistumistapojen kirjaamien alueen hallintosääntöön ja/tai osallisuusohjelmaan
- Kehitetään yhdessä eri alueille sopivia uusia osallistumisen tapoja ja demokratiainnovaatioita
- Muodostetaan yhteinen tahtotila ja sparrataan toisiamme hyvinvointialueiden demokratian ja osallistumisen vahvistamisessa
- Muut yhteisesti sovittavat asiat

Aikataulu

- Ryhmä kokoontuu 1-2 krt/kk
- Seuraava kokous on 20.1.2022
- Toukokuussa 2022 arvioidaan työryhmän jatko syyskaudelle

Demokratia-teemaryhmän seurantaryhmän tavoitteet

- Toimia Demokratia-teemaryhmän asiantuntija- ja neuvonantajaryhmänä, joka seuraa kokonaisuuden etenemistä ja tavoitteiden toteutumista
- Jakaa asiantuntemusta ja tietoa hyvinvointialueiden valmistelun etenemisestä, asukkaiden osallistumiseen ja vaikuttamiseen sekä demokratiaan liittyvistä kokeiluista ja hankkeista. Mitä on jo tehty ja mitä on parhaillaan suunnitteilla ja menossa? Tavoitteena on hyödyntää eri toimijoiden synergiaedut.
- Antaa näkökulmia, sparrata ja arvioida Demokratia-teemaryhmän toimintaa
- Toimia linkkinä ja tiedotuskanavana ministeriöiden, kuntien, hyvinvointialueiden kansallisen valmistelun ja kehittämisverkostojen välillä

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

